

nr 10 (174)
październik 2022

ISSN 1898-0333

egzemplarz
bezpłatny

azalia

Pismo mieszkańców Miasta i Gminy Nowa Sarzyna

www.nowasarzyna.eu

W numerze:

- jubileusze małżeńskie
- S. Raczyński - budowniczy zakładów chemicznych
- budowa Centrum Opiekuńczo-Mieszkalnego

2,8 mln złotych wsparcia dla samorządów gminnych

10 października br. w Muzeum Ziemi Leżajskiej odbyło się spotkanie, w trakcie którego poseł Jerzy Paul wręczył samorządowcom z powiatu leżajskiego rządowe promesy na wydatki energetyczne. Miasto i Gmina Nowa Sarzyna otrzyma 2 888 418 zł, m.in. na wydatki bieżące czy zakup źródeł energii.

Rządowe środki będą mogły być także wykorzystane na zainstalowanie energooszczędnych technologii, dzięki temu samorządy będą mogły np. obniżyć rachunki za prąd. Powiat Leżajski otrzyma 6,1 mln złotych, a wszystkie gminy po 2,8 mln zł.

To środki między innymi na wydatki bieżące, zakup źródeł energii, ciepła i inwestycje, które poprawią efektywność energetyczną w danym regionie. Poszczególne samorząd sam zdecyduje, jak wykorzysta otrzymane pieniądze. To szansa na kolejne projekty w regionie i lokalny rozwój – wyjaśnia poseł Jerzy Paul.

Piotr Sowa, fot. A. Kopacz

Małgorzacie Waśko

Pracownicy Urzędu Miasta i Gminy w Nowej Sarzynie

składamy szczerze wyrazy współczucia z powodu śmierci

OJCA

Burmistrz oraz pracownicy Urzędu Miasta i Gminy w Nowej Sarzynie

Miesięcznik „Azalia”

Wydawca: Urząd Miasta i Gminy w Nowej Sarzynie, ul. Kopernika 1, 37-310 Nowa Sarzyna.

Adres redakcji: 37-310 Nowa Sarzyna, ul. Kopernika 1, tel. 17 24 13 177.

Redakcja: Piotr Sowa, Janusz Motyka.

Skład: Piotr Sowa, Grażyna Wadas.

Redakcja wydania i współpraca: Dariusz Półciwiartek, Jan Zybura, Jan Sum, Renata Jaworska.

Zdjęcie na okładce - Piotr Sowa.

Redakcja zastrzega sobie prawo skracania i redagowania tekstów.

Redakcja nie zwraca materiałów nie zamówionych.

Kontakt: p.sowa@nowasarzyna.eu, tel. 17 24 13 177, wew. 301.

Druk: Drukarnia „eMKa”, Wierzawice 874, 37-300 Leżajsk, tel. 17 787 71 09.

Ponad 176 tys. zł na dofinansowanie wycieczek

Poznaj Polskę

Szkoły z terenu naszej gminy otrzymają dofinansowanie na organizację wycieczek szkolnych w ramach realizacji przedsięwzięcia edukacyjnego Ministra Edukacji i Nauki pn. „Poznaj Polskę” – edycja jesienna 2022. Łącznie do naszych placówek trafi ponad 176 tys. zł, a całkowity koszt planowanych wyjazdów to 267 tys. zł.

Z programu skorzysta ponad 900 uczniów z siedmiu szkół w okresie do 15 grudnia 2022 r. Będzie to 20 wycieczek w trzech grupach wiekowych, jedno-, dwu- lub trzydniowych. Dofinansowaniu podlega 80% kosztów wyjazdów.

Planując wycieczkę, można było dokonać wyboru spośród 760 miejsc na mapie Polski w ramach 4 obszarów edukacyjnych: Śladami Polskiego Państwa Podziemnego, Śladami kard. Stefana Wyszyńskiego, Kultura i dziedzictwo narodowe, Największe osiągnięcia polskiej nauki.

Piotr Sowa

URZĄD MARSZAŁKOWSKI WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO
ZAPRASZA WSZYSTKICH MIESZKAŃCÓW
NA BEZPŁATNY DYŻUR PRACOWNIKÓW:

MIEJSCE:

Urząd Miasta i Gminy
w Nowej Sarzynie,
ul. Mikołaja Kopernika 1,
37-310 Nowa Sarzyna

TERMIN:

24 listopada 2022 r.
godz. 9:15-11:45

zapytaj@podkarpackie.pl

Organizator:
Urząd Marszałkowski Województwa
Podkarpackiego
Główny Punkt Informacyjny Funduszy
Europejskich

Serdecznie zapraszamy osoby zamierzające założyć działalność gospodarczą lub podnieść kwalifikacje zawodowe, przedsiębiorców, stowarzyszenia, na indywidualne konsultacje dotyczące pozyskiwania dotacji z Funduszy Europejskich.

2,7 mln zł dofinansowania do budynku SIM

19 października br. w Boguchwałce odbyło się Nadzwyczajne Zgromadzenie Wspólników Spółki SIM Podkarpacie, której jednym z członków jest Miasto i Gmina Nowa Sarzyna. Podczas spotkania prezes Krajowego Zasobu Nieruchomości Arkadiusz Urban wręczył wódcarzom gmin symboliczne promesy, które przedstawiają 10% dofinansowania z RFRM dla poszczególnych inwestycji zaplanowanych w ramach SIM Podkarpacie. Do naszej gminy trafi z tego tytułu 2,7 mln złotych.

Nasz samorząd planuje wybudować budynek z 70. mieszkaniami przy ul. Konopnickiej w Nowej Sarzynie. To propozycja przede wszystkim dla osób, które nie mają zdolności kredytowej na zakup własnego lokum, ale stać je na opłacanie czynszu i wniesienie wkładu własnego. Gmina posiada już projekt i pozwolenie na budowę, a na

Wizualizacja budynku mieszkalnego w Nowej Sarzynie

październikowej sesji, Rada Miejska przyjęła uchwałę, która określa zasady przeprowadzenia naboru najemców.

Będą to mieszkania o powierzchni od 43 do 67 m² w standardzie „pod klucz” - do umeblowania. W łazience zamontowana będzie wanna lub kabina natryskowa, umywalka i miska ustępowa. W kuchni znajdzie się zlewozmywak i czteropalnikowa kuchenka elektryczna.

Piotr Sowa, fot. TSM, SIM

Trwa budowa Centrum Opiekuńczo-Mieszkalnego

Pod koniec września br. ruszyła budowa Centrum Opiekuńczo-Mieszkalnego w Nowej Sarzynie wraz z niezbędną infrastrukturą. Nowy budynek powstaje przy ul. Łukasiewicza naprzeciwko MGOPS-u i będzie przeznaczony dla 35 dorosłych osób ze znacznym lub umiarkowanym stopniem niepełnosprawności – na pobyt całonocny lub dzienny. Budynek będzie parterowy o powierzchni użytkowej 753 m².

Wykonawcą zadania jest spółka „Wolf Technoprojekt”. Wartość inwestycji opiewa na kwotę 3 mln 431 tys. zł, z czego 1 mln 824 tys. zł to dofinansowanie z Funduszu Solidarnościowego, ok. 800 tys. zł wsparcie z Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Rzeszowie, a nieco ponad 800 tys. zł to wkład naszego samorządu. Termin realizacji zadania ustalono na 15 listopada 2023 r.

Piotr Sowa, fot. P. Sowa

Podpisanie umowy z prezesem „Wolf Technoprojekt” Piotrem Krygowskim

Projekt budynku Centrum Opiekuńczo-Mieszkalnego

Wręczono medale za długoletnie pożycie małżeńskie

od lewej: burmistrz Andrzej Rychel, Agnieszka i Ryszard Baliccy, Danuta i Stanisław Kolanowie, Stanisława i Stanisław Olkowie, kierownik USC Katarzyna Kuczek

Państwo Danuta i Stanisław Kolanowie, Państwo Stanisława i Stanisław Olkowie z Wólki Łętowskiej oraz Państwo Agnieszka i Ryszard Baliccy z Rudy Łańcuckiej - to kolejne pary odznaczone przez Prezydenta RP Medalami za Długoletnie Pożycie Małżeńskie. Uroczystość wręczenia medali odbyła się 6 października 2022 roku w Urzędzie Miasta i Gminy w Nowej Sarzynie. Burmistrz Andrzej Rychel pogratulował wszystkim parom wspólnie przeżytych lat, szczęścia rodzinnego i dokonań w życiu zawodowym oraz złożył życzenia dobrego zdrowia i wolnych od zmartwień kolejnych lat życia małżeńskiego.

Wszystkie pary stanęły na ślubnym kobiercu latem 1972 r., co ciekawe państwo Baliccy i Olkowie zawarli małżeństwa w tym samym dniu, a po pięćdziesięciu latach wspólnie odebrali prezydenckie odznaczenia. W trakcie spotkania, jubilaci dzielili się swoimi spostrzeżeniami związanymi z małżeństwem, życiem rodzinnym, pracą w gospodarstwach i aktywnością zawodową.

Medal Prezydenta RP „Za długoletnie pożycie małżeńskie” to honorowe odznaczenie nadawane osobom, które przeżyły co najmniej 50 lat w jednym związku małżeńskim. Z wnioskiem o jego przyznanie mogą wystąpić do USC sami jubilaci lub osoby im najbliższe.

Piotr Sowa, fot. P. Sowa

Marta Radomska odznaczona Medalem Komisji Edukacji Narodowej

Dyrektorka Szkoły Podstawowej im. św. Jana Pawła II w Łętowni Marta Radomska została uhonorowana Medalem Komisji Edukacji Narodowej za osiągnięcia dydaktyczno-wychowawcze. Odznaczenie przyznał Minister Edukacji Narodowej i Nauki Przemysław Czarnek, a wręczyła go Podkarpacki Kurator Oświaty Małgorzata

Rauch, w trakcie uroczystości zorganizowanej 14 października br. w siedzibie kuratorium.

Marta Radomska jest z wykształcenia chemikiem - studia wyższe kończyła na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Ukończyła również podyplomowe studia na Wydziale Matematyki na Uniwersytecie w Krakowie oraz Zarządzanie Placówką Oświatową na Uniwersytecie Rzeszowskim.

W 1986 roku rozpoczęła pracę w Szkole Podstawowej w Nowej Sarzynie jako nauczyciel matematyki i chemii. W latach 2000-2007 pełniła funkcję wicedyrektora Gimnazjum w Nowej Sarzynie. Od 2007 roku była dyrektorem w Publicznym Gimnazjum w Rakszawie, a od 2017 r. jest dyrektorem Szkoły Podstawowej w Łętowni.

W trakcie pracy była wielokrotnie wyróżniana: Nagrodami Dyrektora, Nagrodami Burmistrza, a w 2014 roku otrzymała Nagrodę Podkarpackiego Kuratora Oświaty. Podejmuje wiele przedsięwzięć, skutecznie aktywizując środowisko szkolne do różnorodnych działań mających na celu poprawę jakości pracy szkoły. Od 2000 r. jest współorganizatorką Podkarpackiego Sarzyńskiego Konkursu Chemicznego.

Piotr Sowa, fot. arch. prywatne

Minister Czarnek spotkał się z uczestnikami „Erasmus+”

26 września br., Minister Edukacji i Nauki Przemysław Czarnek odwiedził Nową Sarzynę, aby powitać przybyłych do naszego liceum uczestników programu Erasmus+ ze szkół z Czech, Rumunii, Turcji i Włoch. Ministrowi towarzyszyła Wojewoda Podkarpacki Ewa Leniart, Podkarpacki Kurator Oświaty Małgorzata Rauch, poseł Jerzy Paul oraz burmistrz Andrzej Rychel.

- *Cieszę się, że poznawanie Polski rozpoczniecie od Nowej Sarzyny i tej wyjątkowej szkoły, która przoduje w realizacji wielu projektów, dlatego to już moja trzecia wizyta tutaj w tym roku – powiedział minister Czarnek, życząc wszystkim owocnego pobytu i nawiązania nowych przyjaźni. Minister i wojewoda spotkali się także z burmistrzem w Urzędzie Miasta i Gminy.*

Piotr Sowa, fot. P. Sowa

LX sesja Rady Miejskiej

26 września 2022 r., przy wykorzystaniu środków porozumiewania się na odległość, odbyła się LX sesja Rady Miejskiej w Nowej Sarzynie. Na wstępie przyjęto sprawozdania Burmistrza z działalności w okresie międzysesyjnym oraz z realizacji uchwał. W kolejnym punkcie omówiona została informacja na temat realizacji budżetu gminy w pierwszym półroczu bieżącego roku. Wskaźnik realizacji planu wydatków ogółem wyniósł 48,97%. Wydatki bieżące zrealizowano na poziomie 54,12%, a inwestycyjne w 30,78%, co nie odzwierciedla stanu zaawansowania projektów. Większość z zadań jest w trakcie wykonawstwa i związane z ich realizacją płatności wystąpią w okresie II półrocza.

W dalszej części obrad, radni podjęli uchwały w sprawach:

- wniosku dotyczącego prowadzenia uciążliwych dla mieszkańców prac serwisowych.

Rada Miejska uznała, że nie jest organem właściwym do rozpatrzenia wniosku złożonego przez mieszkańców Wspólnoty Mieszkaniowej Blok 3 przy ul. Rejtana w Nowej Sarzynie w związku z prowadzeniem uciążliwych ich zdaniem prac serwisowych wykonywanych przez pracownika sklepu.

- ustalenia regulaminu określającego wysokość stawek i szczegółowe warunki przyznawania dodatków do wynagrodzenia zasadniczego, szczegółowe warunki obliczania i wypłacania wynagrodzenia za godziny ponadwymiarowe i godziny doraźnych zastępstw oraz wysokość i warunki wypłacania nagród ze specjalnego funduszu na nagrody za osiągnięcia dydaktyczno-wychowawcze nauczycieli.

W związku z wprowadzoną nowelizacją Karty Nauczyciela, w nowym systemie awansu zawodowego nauczycieli, opiekun stażu ma zostać zastąpiony mentorem dla początkującego nauczyciela. Analogicznie, jak w przypadku opiekuna stażu, także dla mentora przewidziany jest dodatek funkcyjny, stąd wymagane były zmiany w powyższej uchwale.

- wyrażenia zgody na sprzedaż nieruchomości niezabudowanej położonej na terenie miejscowości Sarzyna.

Przedmiotem sprzedaży będzie nieruchomość o pow. 0,6295 ha, położona w Sarzynie. Zgodnie ze Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego, działka sklasyfikowana

jest jako obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej wyłączone z zabudowy, na których dopuszcza się lokalizację infrastruktury technicznej oraz możliwość zalesienia indywidualnych działek, szczególnie o niskich klasach bonitacji. Rzeczoznawca majątkowy określił wartość rynkową działki na kwotę 128 420 zł.

- wyrażenia zgody na zawarcie umowy dzierżawy części nieruchomości gruntowych położonych w Nowej Sarzynie na czas nieoznaczony oraz odstąpienia od przetargowego trybu zawarcia umowy.

Przedmiotem dzierżawy są: część nieruchomości gruntowej o nr ewid. 714/70 o pow. 45 m², położona w Nowej Sarzynie, przeznaczona pod działalność handlową oraz część nieruchomości gruntowej o nr ewid. 2/318 o pow. 153 m² i o pow. 63 m², położona w Nowej Sarzynie, przeznaczona pod ogródek przydomowy.

- zaciągnięcia kredytu.

Zaciągnięty kredyt w kwocie 5 280 000 zł, dotyczy spłat zaciągniętych zobowiązań oraz finansowania deficytu (w tym związanego z finansowaniem projektów realizowanych z udziałem środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej). Transze jego spłaty ustalono w Wieloletniej Prognozie Finansowej Gminy Nowa Sarzyna na lata 2022-2032.

- wyrażenia zgody na udzielenie przez Gminę Nowa Sarzyna poręczenia za zobowiązanie Caritas Archidiecezji Przemyskiej wynikające z umowy o dofinansowanie projektu pn. „Razem na rynek pracy – edycja III” zawartej między Województwem Podkarpackim - Wojewódzkim Urzędem Pracy w Rzeszowie, a Caritas Archidiecezji Przemyskiej.

Udzielono poręczenie do kwoty 1 481 880 zł, na realizację projektu, którego celem jest zmniejszenie wykluczenia społecznego dla 90. osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym z terenu gminy Nowa Sarzyna, gminy Leżajsk oraz gminy Tryńcza poprzez uczestnictwo w Centrach Integracji Społecznej.

- zmian w budżecie Gminy Nowa Sarzyna na 2022 rok.

Planowane dochody i wydatki zwiększono o kwotę 864 135 zł. Dokonano także korekty w planie wydatków na łączną kwotę 291 395 zł oraz zmian w klasyfikacji wydatków na sumę 1 245 538 zł.

oprac. Piotr Sowa

Inż. Stefan Raczyński – budowniczy Zakładów Chemicznych w Sarzynie

Był wybitnym chemikiem, twórcą technologii „ciągłej nitracji”. Specjalizował się w produkcji materiałów wybuchowych, głównie nitrogliceryny. W historii Sarzyny i Centralnego Okręgu Przemysłowego zapisał się złotymi zgłoskami. Był budowniczym fabryki nitrozwiązków „NIZET” (później „NITROZY”) – a po wojnie przygotowywał grunt pod uruchomienie Wytwórni nr 10, „matki” Zakładów Chemicznych „Organika-Sarzyna” w Nowej Sarzynie.

Stefan Raczyński (1892-1979), zbiory Janusza Motyki.

Dzieciństwo i młodość

Stefan Raczyński urodził się 130 lat temu 15 sierpnia 1892 r. we wsi Kłoda (obecnie powiat Biała Podlaska) w rodzinie chłopskiej, jako syn Tomasza i Marii z domu Bedzio. Po ukończeniu gimnazjum w Białej-Podlaskiej, w l. 1910-1915 studiował na Wydziale Chemii „Warszawskowo Instytutu Politechnicznego im. Imperatora Nikołaja II”. Dyplom obronił 15 czerwca 1916 roku. Po studiach pracował w Szterówce koło Ługańska (Donbas) w tamtejszych Zakładach Chemicznych Materiałów Wybuchowych Towarzystwa Rosyjsko-Francuskiego. Kierował tam m.in. produkcją nitrogliceryny i dynamitu. Po wojnie polsko-bolszewickiej w 1921 roku repatriował do Polski. Pracował w Zjednoczonych Zakładach Przemysłowych K. Scheiblera i L. Grohmana w Łodzi w zawodzie chemika-kolorysty. Następnie, jako specjalista z ustaloną już renomą, w l. 1926-1937 znalazł zatrudnienie w Państwowej Wytwórni Prochu w Zagożdżonie (Pionkach). Był tam kierownikiem Fabryki Nitrogliceryny i Materiałów Kruszących oraz głównym chemikiem wytwórni. Sprawdzał się jako projektant i nadzorca budowy wydziałów nitrozwiązków organicznych, materiałów kruszących, prochów nitroglicerynowych i termitów używanych do spawania szyn. W 1937 r. inż. Raczyński objął stanowisko szefa Spółki Akcyjnej „Boruta” w Zgierzu. Równocześnie powierzono mu wybudowanie fabryki kwasu pikrynowego w Sarzynie w ramach Centralnego Okręgu Przemysłowego.

Budowa fabryki w Sarzynie

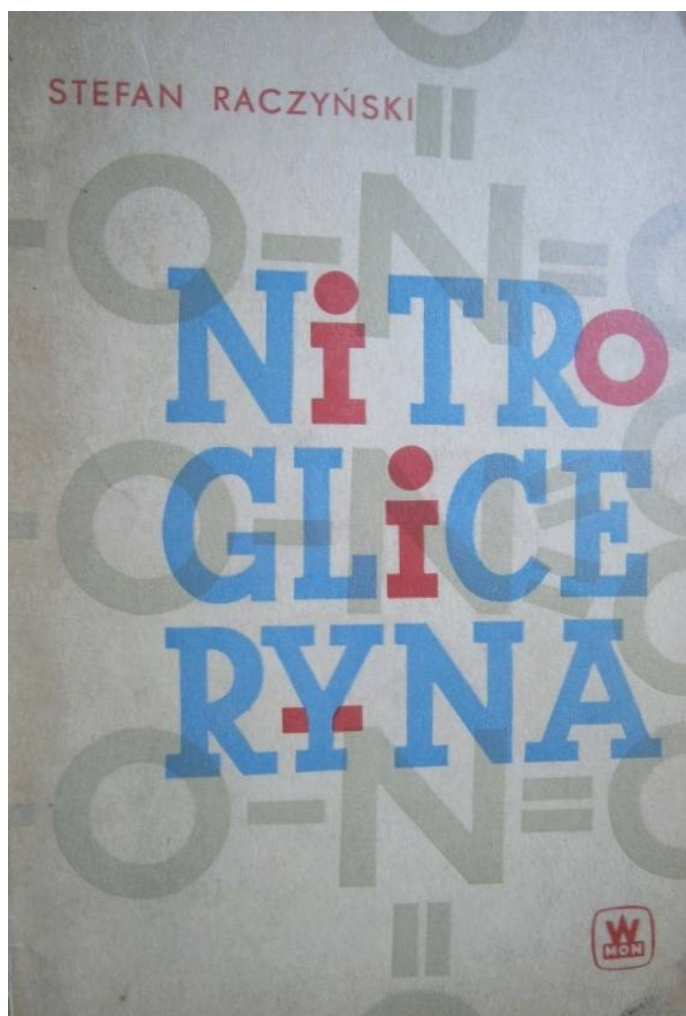
Wiosną 1937 r. Ministerstwo Spraw Wojskowych RP zdecydowało o budowie w lasach w okolicy Sarzyny nowoczesnych zakładów chemicznych. Dyrektorem Naczelnym Biura Budowy mianowano inż. Stefana Raczyńskiego. Z powodu braku infrastruktury w Sarzynie, biuro mieściło się w Zgierzu. Dopiero w marcu 1938 r. na placu budowy Wytwórni Nitrozwiązków „NIZET” w Sarzynie pojawili się pierwsi robotnicy, którzy pod okiem geodetów rozpoczęli grodzenie terenu, budowę dróg, bocznic kolejowej i baraku – biura dla urzędników. Od 1 lipca 1938 r. kadra kierownicza pracowała już na miejscu w Sarzynie. Dyrektor Raczyński nadzorował kolejne etapy inwestycji, która postępowała bardzo sprawnie. Na początku 1939 r. zapadły decyzje o rozszerzeniu profilu produkcyjnego o Oddział Pentrytu. Tetraazotan pentaerytrytu (PETN) to jeden z najsilniejszych znanych kruszących materiałów wybuchowych na świecie. Kiedy w drugiej połowie 1939 r. fabryka zmieniała nazwę na Wytwórnio Nitrozwiązków Organicznych „NITROZA” w Sarzynie, kierownictwo budowy, z dyrektorem Raczyńskim na czele, mogło mówić o wielkim sukcesie. We wrześniu, w chwili niemieckiej napaści na Polskę, teren zakładu był w pełni uzbrojony w infrastrukturę: drogi, koleje, oświetlenie, wodociągi, kanalizację itd. Całkowicie ukończony był montaż aparatury w dziesięciu budynkach wraz z magazynami na wydziale nitrozwiązków. Wydział elektrolizy był wyposażony w 90%, zaś instalacja do produkcji chlorobenzenu w 95%. Ukończono budowę i kompletnie urządzono laboratorium analityczno-badawcze. Pełną parą eksploatowano wszystkie budynki pomocnicze z kotłownią i elektrownią. Tętniło życiem biuro główne fabryki. Zaopatrzenie w wodę zapewniał oddany do użytku jaz piętrzący na Trzebośnicy. W bezpośrednim sąsiedztwie fabryki zbudowano osiedle mieszkaniowe. Po 1 września zakład i okolica były kilkakrotnie bombardowane przez lotnictwo niemieckie. Na szczęście infrastruktura nie ucierpiała. 8 września załoga „NITROZY” dostała nakaz opuszczenia fabryki. Dyrektor Raczyński wraz z załogą i dokumentacją ewakuował się na Wschód.

Wytwórnia Nitrozwiązków Organicznych „NITROZA” w Sarzynie, rok 1939
zbiory Janusza Motyki.

Lata powojenne

Czas niemieckiej okupacji inż. Raczyński przeżył w Warszawie. Tu prowadził własną firmę prywatną zajmującą się przetwórstwem chemicznym. Po wojnie, w l. 1945-1947, inż. Raczyński był w naszych stronach, pełniąc funkcję dyrektora naczelnego Zakładów Chemicznych „Boruta” w Zgierzu, których częścią była wówczas m.in. fabryka chemiczna w Sarzynie. Później często zmieniał pracę: na krótko zatrudnił się w Chemicznej Centrali Importowo-Eksportowej „CIECH” w Warszawie, do połowy 1950 r. był pracownikiem naukowym Głównego Instytutu Włókiennictwa w Łodzi, zaś w l. 1950-1951 głównym projektantem w Biurze Projektów Przemysłu Chemicznego w Gliwicach i Warszawie. Od 1952 r., jako samodzielny pracownik naukowy Instytutu Chemii Stosowanej, zajmował wiele kierowniczych stanowisk. Równocześnie rozwijał swoją karierę naukową: obronił pracę doktorską, w 1956 r. otrzymał tytuł naukowy docenta. Od 1958 r. pracował w Instytucie Przemysłu Organicznego w Warszawie na Żeraniu, aż do 31 stycznia 1964 r., kiedy to przeszedł na zasłużoną emeryturę.

Okładka książki S. Raczyńskiego „Nitrogliceryna” z 1967 r.

Król nitrogliceryny

Inż. Raczyński w środowisku technicznym już w okresie międzywojennym był uznanym autorem wielu rozwiązań technologicznych i współautorem systemów m.in. do wytwarzania nitrogliceryny i prochów nitroglicerynowych. 28 marca 1934 r., kiedy pracował w Pionkach, zgłosił do opatentowania instalację i metodę wytwarzania nitrogliceryny sposobem

ciągłym. Nazywano ją „metodą Raczyńskiego”. W okresie II RP uchodziła za jedną z najnowocześniejszych w Europie. Był wybitnym teoretykiem. Z uznaniem środowiska chemików spotkał się referat pt. „Gliceryna jako surowiec obronny” wygłoszony przez autora podczas pierwszego Ogólnopolskiego Zjazdu Inżynierów Chemików w Warszawie w dniach 2-4 maja 1937 r. Inż. Raczyński prowadził pionierskie badania w zakresie użycia materiałów wybuchowych do prac terenowych: regulacji rzek i melioracji terenów bagnistych oraz stosowania do torpedowania studni głębinowych. Problematyką produkcji nitrogliceryny zajmował się również w praktyce i w teorii po II wojnie światowej. W 1967 r. opublikował znakomitą pracę pt. „Nitrogliceryna. 100 lat przemysłowego wytwarzania”.

W życiu prywatnym

Stefan Raczyński w l. 1946-1948 należał do PPS, a do 1953 r. był członkiem PZPR. Z małżeństwa z nauczycielką Marią Ustienko miał dwie córki: Zofię zam. Rozpiórska i Helenę zam. Zuber. Helena, która była pielęgniarką, po wojnie wyemigrowała do Kanady. Doc. Raczyński zmarł 11 marca 1979 r. w Warszawie. Spoczywa w rodzinnym grobowcu wraz z żoną Marią i córką Zofią na Cmentarzu Prawosławnym przy Parafii św. Jana Klimaka na Woli, przy ul. Wolskiej 138/140 w Warszawie.

Grób rodziny Raczyńskich na Cmentarzu Prawosławnym w Warszawie (2021), fot. Paweł Rup.

Literatura i źródła (wybór)

1. Korzun Mikołaj, *1000 słów o materiałach wybuchowych i wybuchu*, Wydawnictwo Ministerstwa Obrony Narodowej, Warszawa 1986.
2. Majewski Marek, *Historia produkcji nitrogliceryny metodą Raczyńskiego w ZTS „Pronit”*, 2011.
3. Motyka Janusz, *Jaz na Trzebośnicy – perełka COP-u z 1939 roku*, Azalia 2022 nr 6, s. 6-7.
4. Raczyński Stefan, *Nitrogliceryna. 100 lat przemysłowego wytwarzania*, Wydawnictwo Ministerstwa Obrony Narodowej, Warszawa 1967.
5. Sarnecki Kazimierz, *Raczyński Stefan* w: *Polski Słownik Biograficzny*, t. 19, Wrocław 1986.
6. *Spis referatów zgłoszonych na 1-szy Ogólnopolski Zjazd Inżynierów Chemików w Warszawie w dniach 2-4 maja 1937 r.*, Przemysł Chemiczny, R. XXI, 1937 nr 4, s. 134.
7. Urząd Patentowy RP, *Opis patentowy nr 21648 z 20 lipca 1935 dot. Urządzenie do wytwarzania nitrogliceryny i innych podobnych nitrozwiązków sposobem ciągłym*.

Janusz Motyka

Profesor Józef Półciwiartek – historyk z Sarzyny

Część 3 – praca naukowa i dorobek naukowy

W 1963 roku, korzystając z poparcia A. Przybosia, po uzyskaniu zgody Kuratorium Rzeszowskiego, rozpoczął trzyletnie studia doktoranckie na WSP w Krakowie. Tematem rozprawy doktorskiej pisanej pod kierunkiem prof. Przybosia było „Położenie ludności wiejskiej starostwa leżajskiego w XVI-XVIII wieku”. Prace tę obronił w 1966 roku, a opublikował w 1972 roku. Rozprawa została wysoko oceniona w historiografii, czego dowodem są dość liczne cytaty i odwołania w literaturze naukowej, w tym ukraińskiej.

Przed obroną rozprawy doktorskiej otrzymał J. Półciwiartek propozycję prof. Przybosia pracy w WSP w Krakowie. Jednak brak możliwości uzyskania tam mieszkania rodzinnego przekreśliły tę możliwość. Przyjął natomiast propozycję pracy w Studium Nauczycielskim w Przemyślu w charakterze wykładowcy historii.

Powstanie Filii Krakowskiej Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Rzeszowie związane było z poszukiwaniem pracowników naukowych, których w tym czasie Rzeszów nie posiadał. W 1967 roku rozpoczął dr Józef Półciwiartek pracę w Zakładzie Nauk Historyczno-Społecznych WSP w Rzeszowie. Podjął też pracę nad rozprawą habilitacyjną „Z badań nad rolą gospodarczo-społeczną plebani na wsi pańszczyźnianej ziemi przemyskiej i sanockiej w XVI-XIX wieku” zakończoną uzyskaniem w 1973 r. stopnia doktora habilitowanego nauk humanistycznych. Warto podkreślić że był wówczas Półciwiartek jedynym historykiem po habilitacji w środowisku rzeszowskim. Od 29 października 1973 r. był pełnomocnikiem rektora do spraw organizacji kierunku historii na uczelni, a od maja 1974 r. pełnił obowiązki kierownika Samodzielnego Zakładu Historii. W 1975 roku został powołany na stanowisko docenta. Po reorganizacji Zakładu w 1981 roku został kierownikiem Katedry Historii, a po kolejnej reorganizacji – dyrektorem Instytutu Historii (1982-83, 1987-1991). W okresie tworzenia uczelni pełnił Józef Półciwiartek obowiązki Prorektora ds. Nauki i Współpracy z Zagranicą (1981-1984) i Prodziekana Wydziału Socjologiczno-Historycznego WSP w Rzeszowie, a następnie Uniwersytetu Rzeszowskiego (1999-2001). Przez wiele lat był członkiem Senatu WSP, członkiem wielu senackich komisji WSP i UR. Pełnił także obowiązki Pełnomocnika Rektora i Kuratora Uniwersytetu Trzeciego Wieku UR.

W pracy ze studentami starał się, by oprócz zdobycia przez nich wiedzy historycznej, wychować ich w duchu miłości do Ojczyzny i zainteresowania badaniami dziejów ich regionu. Dążąc do tego celu podejmował obowiązki opiekuna kolejnych roczników studenckich oraz organizował dla członków Studenckiego Koła Naukowego wakacyjne obozy naukowe. Był zresztą założycielem i opiekunem tego koła.

Józef Półciwiartek rozwijał aktywną działalność organizacyjną i naukową również poza uczelnią. Od 1960 roku był członkiem Polskiego Towarzystwa Historycznego (PTH). Przez kilka kadencji, od 1968 roku wchodził w skład Zarządu Oddziału PTH w Rzeszowie. W tym samym roku został powołany w skład Rady Naukowej Stacji PTH w Przemyślu. W latach 1974-2006 pełnił obowiązki Przewodniczącego Komitetu Okręgowego Olimpiady Historycznej w Rzeszowie. Jego przewodniczenie przez 32 lata Komitetowi Okręgowemu Olimpiady Historycznej należy do wyjątkowych w jej dziejach. Od roku 1993 pełnił z wyboru obowiązki przewodniczącego Rady Programowo-Naukowej przy Archiwum Państwowym w Przemyślu. Od 1996 roku jest członkiem Komitetu Redakcyjnego „Rocznika Historyczno-Archivalnego” wydawanego od 1979 roku przez archiwum przemyskie. Rocznik ten był pierwszym rocznikiem wydawanym przez wojewódzkie archiwa państwowe w Polsce. Był też członkiem Komitetu Redakcyjnego „Przemyskich Zapisków Historycznych” wydawanych przez Oddział PTH w Przemyślu.

Jego społeczna działalność związana była również z Rzeszowem, w którym mieszkał i pracował. W latach 1968-1983 był członkiem Zarządu Towarzystwa Naukowego w Rzeszowie, przewodniczącym Komisji Nauk Historycznych tegoż Towarzystwa, redaktorem i autorem wielu prac oraz organizatorem konferencji naukowych.

Prof. Józef Półciwiartek był również członkiem: Stowarzyszenia Miłośników Ziemi Leżajskiej, a także podobnych lokalnych sto-

warzyszeń w Łańcucie, Jarosławiu, Sanoku, Lubaczowie, Kolbuszowej, Lesku, Stalowej Woli i wielu innych w regionie. Jego przynależność do tak wielu organizacji lokalnych związana była z działalnością pedagogiczną oraz popularyzacją historii.

Działalność naukowa, pedagogiczna i społeczna spotkała się z uznaniem tak organizacji, jak też społeczności lokalnych, Wyrażane ono było licznymi medalami pamiątkowymi, odznaczeniami branżowymi, dyplomami i odznaczeniami państwowymi.

Jego związki z rodzinną Sarzyną, utrzymywane przez cały czas pracy pedagogicznej i naukowej, zaowocowały nadaniem mu uchwałą Rady Miejskiej w Nowej Sarzynie 29 czerwca 2005 roku tytułu Honorowego Obywatela Miasta Nowa Sarzyna. W uzasadnieniu powyższej uchwały czytamy: „Rada Miejska postanawia §1. przyznać Panu Prof. dr hab. Józefowi Półciwiartkowi Honorowe Obywatelstwo Miasta Nowa Sarzyna, który w swej pracy naukowej odkrywa i przybliża historię regionu i podkreśla swoje związki z Ziemią Nowosarzyńską.

Z ważniejszych odznaczeń państwowych i wyróżnień honorowych związanych z pracą naukową otrzymał Prof. Józef Półciwiartek: Odznakę Tysiąclecia (1963), Złotą Odznakę Związku Nauczycielstwa Polskiego (1977), Medal Komisji Edukacji Narodowej (1978), medal Pamiątkowy „100-lecia Akademii w Krakowie” (1973), Medal Grzegorza z Sanoka (1979), Odznakę „Zasłużony Działacz Kultury” (1982), Złoty Krzyż Zasługi (1983), Medal 40-lecia Polski Ludowej (1984), Krzyż Więźnia Politycznego 1939-1956 (2000), Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski Polonia Restituta (2002).

Za działalność organizacyjną i dydaktyczną na WSP w Rzeszowie otrzymał Józef Półciwiartek wiele nagród indywidualnych, a w roku 2000 najwyższe wyróżnienie uczelniane „Medal Zasługi dla Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Rzeszowie”, nadany przez Rektora i Senat uczelni. Za Duży wkład pracy w organizację i rozwój Uniwersytetu Rzeszowskiego nagrodzony został przez Rektora i Senat najwyższą formą uznania – medalem Uniwersytetu Rzeszowskiego (2006).

Prof. Półciwiartek w swoich badaniach historycznych zajmował się problematyką wiejską, plebanią, rozumianą oczywiście w sensie szerszym, jako najważniejsza w lokalnej gminie instytucją życia społecznego i religijnego. Kolejne badania obejmują sferę zagadnień i procesów, łączących się z obszarem pogranicza polsko-ruskiego. Nowym zjawiskiem w pisarstwie naukowym prof. Józefa Półciwiartka było zainteresowanie się funkcjonowaniem instytucji Kościoła wschodniego i zachodniego w środowisku wielokulturowym, w tym przede wszystkim działających w strefie pogranicza polsko-ruskiego.

Dorobek naukowy prof. Józefa Półciwiartka jest bardzo obszerny. Jest autorem ok. 250 prac (książek, artykułów, recenzji). Był promotorem ok. 170 prac magisterskich. Wygłosił ok. 240 odczytów dla społeczeństwa w latach 1960-2010. Zrecenzował 165 prac naukowych zgłoszonych do druku. Wypromował siedmiu doktorów.

I już na sam koniec zacytuj prof. Józefa Bursztę, który podkreślił wielki wkład profesora Józefa Półciwiartka w historiografię. Tenże wybitny znawca dziejów wsi polskiej w 1982 roku stwierdził: „Na wyróżnienie zasługują badania Półciwiartka nad stosunkami społeczno-gospodarczymi wsi i miast... ze szczególnym uwzględnieniem sytuacji w wydzielonych obszarach (starostwo leżajskie, Puszcza Sandomierska), roli parafii (rzymsko-i grekokatolickiej), co zostało uznane za nowatorskie osiągnięcie badawcze oraz szereg szczegółowych zjawisk historyczno-gospodarczych i społecznych... Jest też świetnym organizatorem nauki, a także społecznikiem. Jego bezpośredni udział we wszelkiego rodzaju sesjach naukowych, krajowych i zagranicznych, w organizowaniu spotkań naukowych, współpracy we wszystkich regionalnych organizacjach i instytucjach naukowych i społecznych – wszystko to wywołuje wręcz zawrót głowy i budzi pytanie: jak on, przy tak aktywnej działalności badawczo-publikacyjnej, znajduje jeszcze siły i czas na te wszystkie kierunki działalności?

dr Dariusz Półciwiartek

Dzień Edukacji Narodowej

W przeddzień Dnia Edukacji Narodowej, w Szkole Podstawowej w Sarzynie, odbyły się gminne obchody tego święta. Zgromadzeni obejrzeli baśniowy program artystyczny w wykonaniu uczniów, którzy za swoje występy otrzymali gromkie brawa. Następnie burmistrz Andrzej Rychel podsumował funkcjonowanie oświaty na terenie gminy, zarówno pod względem infrastruktury, inwestycji, realizowanych projektów, zmian organizacyjnych, jak i wyników egzaminu ósmoklasisty, maturalnego oraz osiągnięć uczniów w konkursach i olimpiadach.

Burmistrz wspólnie z dyrektorem Adamem Madejem wręczył także nagrody za szczególne zaangażowanie w pracy dydaktyczno-wychowawczej oraz organizacyjnej. Otrzymali je dyrektorzy: Zespołu Szkół w Nowej Sarzynie Andrzej Kusiak, SP w Sarzynie Monika Milo, SP w Łętowni Marta Radomska, SP w Jelnej Ewa Fołta,

SP w Wólce Łętowskiej Grzegorz Sroka oraz wicedyrektorzy ZS w Nowej Sarzynie Iwona Dmitrowska i SP w Łętowni Ewa Chowaniec. Wśród nauczycieli wyróżnieni nagrodami zostali: Ewa Siwiec ze SP w Woli Żarczyckiej, Katarzyna Stanaszek ze SP w Jelnej, Elżbieta Pinderska, Jacek Bystrzyński i Weronika Niedbała z ZS w Nowej Sarzynie, Agnieszka Dudas i Rozalia Pinderska ze SP w Sarzynie, Marta Marczak ze SP w Tarnogórze, Lucyna Michna ze SP w Rudzie Łańcuckiej, Leokadia Maczuga z PS „Niezapominajka”, Joanna Płachta z PS „Jedyneczka” oraz Barbara Mścisz z PS w Woli Żarczyckiej.

Upominki nagrodzonym nauczycielom przekazała w imieniu posała Jerzego Paula dyrektor jego biura Agnieszka Kopacz. Nagrody swoim nauczycielom wręczyła również dyrektor SP w Sarzynie Monika Milo.

Piotr Sowa, fot. P. Sowa

Podsumowanie i zakończenie projektu „Dzieci Ukrainy”

We wrześniu br. zakończył się projekt pod nazwą „Oswoić nieznane – ocalić dzieciństwo” realizowany w Szkole Podstawowej w Sarzynie. Środki na realizację projektu udało się pozyskać z Fundacji LOTTO im. Haliny Konopackiej w ramach programu „Dzieci Ukrainy”. Projektem objętych zostało 20 dzieci z Ukrainy, które zamieszkują teren Gminy Nowa Sarzyna.

Zajęcia trwały 11 tygodni i realizowane były przez 5 dni w tygodniu, po 4 godziny. Cały ten okres czasu był wypełniony różnorodnymi zajęciami realizowanymi na terenie placówki oraz szeregiem atrakcyjnych wyjazdów. Do pomocy w realizacji projektu w formie wolontariatu włączyli się nauczyciele ze Szkoły Podstawowej w Sarzynie, którzy organizowali i prowadzili lekcje języka polskiego, zajęcia opiekuńcze, sportowe i na ścianie wspinaczkowej, plastyczne oraz taneczne. Odbyły się również zajęcia z psychologiem, pedagogiki cyrku, terapii integracji sensorycznej, trening umiejętności społecznych, sensoplastyka oraz zajęcia w sali doświadczania świata.

W pomoc w realizacji projektu zaangażowały się również lokalne instytucje, firmy i grupy działające na terenie gminy. Dzięki ich dobremu sercu udało się zorganizować kolejne atrakcje dla dzieci

z Ukrainy. Strażacy z OSP w Sarzynie, zorganizowali zajęcia z pierwszej pomocy oraz atrakcje na terenie ich jednostki. Dzieci odwiedziły również JRG Państwowej Straży Pożarnej w Nowej Sarzynie, gdzie odbyły się zajęcia w Sali Edukacyjnej „Ognik”. Panie z Koła Gospodyń Wiejskich z Sarzyny podzieliły się swoimi umiejętnościami kulinarnymi i wraz z dziećmi przygotowały dla nich pyszne dania, zaś Dorota Paluch - właścicielka kwaciarni „Fantazja” zorganizowała zajęcia florystyczne. Dzięki uprzejmości Klubu Sportowego Sarzyna dzieci miały możliwość uczestnictwa w zajęciach sportowych na terenie ich stadionu. Projekt został również wsparty pomocą Centrum Kultury i Biblioteki oraz MOSiR-u w Nowej Sarzynie.

Dzieci objęte projektem miały możliwość wielu wyjazdów, m.in. do parku rozrywki i trampolin, do parku linowego oraz nad zalew w Podwolinie. Poznały również kulturalny aspekt naszego regionu i odwiedziły Sanktuarium OO. Bernardynów w Leżajsku, Rezerwat Przyrody „Kołacznia”, Muzeum Ziemi Leżajskiej, Centrum Wikliniarstwa w Rudniku oraz Zamek w Łańcucie.

Wszystkim osobom i organizacjom, które zaangażowały się w realizację projektu składamy serdeczne podziękowania. Dobro powraca.

SP w Sarzynie

Zachować od zapomnienia – rękodzieło i pieśni ludowe

Centrum Kultury i Biblioteka w Nowej Sarzynie od marca do października br. realizowało zadanie pt. „Zachować od zapomnienia – rękodzieło i pieśni ludowe z terenu Miasta i Gminy Nowa Sarzyna”. W ramach projektu grupa dzieci, młodzieży, dorosłych i seniorów wzięła udział w wyjeździe do Ośrodka Garncarskiego „Medynia” w Medyni Głogowskiej na warsztaty garncarskie, warsztaty zdobienia wyrobów ceramicznych i zwiedzanie starych zabudowań z XIX wieku. W ramach zadania w czterech placówkach Centrum Kultury i Biblioteki w Nowej Sarzynie odbyły się warsztaty wykonywania kwiatów z bibuły i tradycyjnych pajaków. Uczestnicy warsztatów pod czujnym okiem instruktorów nauczyli się tworzyć piękne pajaki, tak jak to robili nasi przodkowie.

Podsumowującym elementem inicjatywy był Przegląd Pieśni i Tańca Regionalnego Kół Gospodyń Wiejskich z gminy Nowa Sarzyna oraz

nagranie filmu z tego wydarzenia. Podczas przeglądu, Zespół Pieśni i Tańca „Wolany” oraz jego kierownik Stanisław Florek zostali odznaczeni odznaką honorową „Zasłużony dla Kultury Polskiej”, nadaną przez Wiceprezesa Rady Ministrów, Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego Piotra Glińskiego.

Centrum Kultury i Biblioteka w Nowej Sarzynie na realizację zadania otrzymało kwotę 10 000 złotych.

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego

NARODOWE
CENTRUM
KULTURY

Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego
w ramach programu Narodowego Centrum Kultury: EtnoPolska. Edycja 2022

CKiB, fot. J. Motyka

oświata

„ODBLASKI RATUJĄ ŻYCIE” - LEKCJA BEZPIECZEŃSTWA W „JEDYNECZCE”

11 października br., przedszkolaki z Przedszkola Samorządowego „Jedyneczka” w Nowej Sarzynie uczestniczyły w nietypowej lekcji bezpieczeństwa zorganizowanej przez Generalną Dyрекcję Dróg Krajowych i Autostrad oddział w Rzeszowie oraz Wydział Ruchu Drogowego Komendy Wojewódzkiej w Rzeszowie.

Dzieci miały okazję zapoznać się z podstawowymi zasadami zachowania się przed i na przejściu dla pieszych. Ponadto nadkom. Paweł Grześ przypomniał wszystkim o odblaskach przyklejonych do kurtki, plecaka czy torebki, które sprawiają, że pieszy idący poboczem staje się widoczny dla kierowcy. Nie obyło się również bez

niespodzianek dla dzieci. Wszystkie przedszkolaki otrzymały woreczki z odblaskowymi gadżetami. Dużą atrakcją dla dzieci okazał się samochód policyjny zaparkowany na terenie przedszkola oraz włączony specjalnie dla dzieci sygnał alarmowy.

Całe wydarzenie zostało nagrane i uwiecznione przez Telewizję Rzeszów, a Polskie Radio Rzeszów przeprowadziło wywiady z dyrektorką Lidą Miazgą i dziećmi z zerówki. Społeczność przedszkola dziękuje Bartoszowi Wysockiemu z GDDKiA w Rzeszowie za zorganizowanie spotkania.

Renata Jaworska

Malwina Mul szóstą juniorką świata

Malwina Mul z Woli Zarczyckiej, wielokrotna młodzieżowa i juniorska Mistrzyni Polski w Kolarstwie Przełajowym, została powołana na szosowe Mistrzostwa Świata w australijskim Wollongong.

Reprezentantka KLKS „Azalia” Brzoza Królewska była jedyną Polką, która wystąpiła 24 września br. w wyścigu juniorów. Podopieczna trenera Stanisława Zygmunta, po znakomitej jeździe, zajęła szóste miejsce w wyścigu ze startu wspólnego, ze stratą 14 sekund do brązowego i srebrnego medalu. Mistrzynią Świata została Brytyjka Zoe Bäckstedt.

Piotr Sowa, fot. KLKS „Azalia”

Zawodnik Arki Łętownia w czołówce polskich tenisistów stołowych

Znakomity występ zanotował młody tenisista stołowy PUKS „Arka” Łętownia - Przemysław Przybysz, który na 1. Grand Prix Polski Żaków w Sępólnie Krajeńskim znalazł się w dziesiątce najlepszych zawodników w kraju.

W zawodach rozegranych 1 października br., wygrał wszystkie pojedynki w fazie grupowej i awansował do turnieju głównego, gdzie zatrzymał się dopiero w meczu o pierwszą ósemkę. Na zakończenie zwyciężył w pojedynku o miejsca 9-12.

Wyjazd ten był możliwy dzięki wsparciu Miasta i Gminy Nowa Sarzyna oraz Powiatu Leżajskiego.

Jan Sum

Bardzo dobre wyniki naszych biegaczy w Maratonie Rzeszowskim

Tradycyjnie w pierwszy weekend października, w Rzeszowie, odbyło się największe na Podkarpaciu wydarzenie biegowe.

1 października miała miejsce rywalizacja dla zawodników, którzy preferują szybkie bieganie. W Biegu na 5 km o Puchar Pratt & Whitney udział wzięli Piotr Stasiowski, który uzyskał wysokie 9. miejsce w kat. open na 515 zawodników. Czas uzyskany przez reprezentanta Nowosarzyńskiej Grupy Biegowej to 00:16:40.

W kolejnym dniu, blisko 700 osób wystartowało w 10. Maratonie Rzeszowskim i towarzyszącej mu 8. Sztafecie Maratońskiej. Start i meta znajdowały się przy Ratuszu na rzeszowskim Rynku. Uczestnicy maratonu i sztafety mieli do pokonania trasę o długości 42.195 km ulicami Rzeszowa.

W sztafecie maratońskiej udział wzięły 5-sobowe drużyny, które miały do pokonania odpowiednio 7 km, 10 km, 10 km i 5 km. Miasto i Gminę Nową Sarzynę reprezentowało Stowarzyszenie „Nowosarzyńska Grupa Biegowa”, która zajęła bardzo wysokie 7. miejsce na 57 startujących drużyn i tym samym, jako jedna z siedmiu drużyn złamała barierę 3 godzin – wynik uzyskany przez nowosarzyńskich biegaczy to 2 godziny i 46 minut. W skład sztafety weszli: Barbara Łuczak-Pokój, Robert Sądej, Grzegorz Jędrak, Adam Kopacz i Piotr Stasiowski.

Ponadto z całym dystansem maratońskim zmierzyła się reprezentantka NGB Beata Gap z Nowej Sarzyny, która ukończyła bieg z wynikiem 4 godziny i 18 minut.

Piotr Sowa

Uroczystości pasowania na uczniów w obiektywie

SP w Nowej Sarzynie, fot. P. Sowa

SP w Woli Zarczyckiej, fot. P. Sowa

SP w Sarzynie, fot. P. Sowa

SP w Łętowni (szkoła - Majdan Łętowski), fot. P. Sowa

SP w Rudzie Łańcuckiej, fot. E. Wojtyła

SP w Jelnej, fot. P. Sowa

SP w Tarnogórze, fot. P. Sowa

SP w Wólce Łętowskiej, fot. P. Sowa